

مغولان در تاریخ

نوشت: برتولد اشولر

ترجمه توضیحات و تعلیقات:

دکتر عبدالرسول خیراندیش

بیت علمی دانشگاه شیراز

بر اساس ترجمه‌ی انگلیسی از جنو فری ویدلر

انتشارات آهاده بومر

۱۳۸۹

سرشناسه : اشپولر ، برتولد ، ۱۹۱۱ - ۱۹۹۰ م. Spuler, Bertold

عنوان و نام پدیدآور: مغولان در تاریخ / نوشته برتولد اشپولر؛ ترجمه توضیحات و تعلیقات: عبدالرسول خیراندیش

مشخصات نشر: تهران: آبادبوم، ۱۳۸۹

مشخصات ظاهری: شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۱۳۲۴-۲-۳

وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا

یادداشت: عنوان اصلی کتاب: 1961 / Les Mongols dans l'histoire

یادداشت: این کتاب ترجمه از متن انگلیسی اثر با عنوان «The Mongols in History» است.

موضوع: مغولان - تاریخ

شناسه افزوده: خیراندیش، عبدالرسول، ۱۳۳۶ - مترجم

رده بندی کنگره: ۹۵۰/۲ DS۱۹/الف۱۵۳م۷۱۳۸۹ رده بندی دیویی: ۹۵۰/۲

شماره کتابشناسی ملی: ۲۰۶۵۷۴۴

نشر آبادبوم

مغولان در تاریخ

نویسنده: برتولد اشپولر

ترجمه، توضیحات و تعلیقات: دکتر عبدالرسول خیراندیش

حروفنگاری و تنظیم: صدیقه محمدی، سولماز پرستاری

آمادگی‌سازی و صفحه‌آرایی: نشر آبادبوم

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۱۳۲۴-۲-۳

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول، ۱۳۸۹

بها: ۴۵۰۰ تومان

تمام حقوق محفوظ و متعلق به نشر آبادبوم است

نشر آبادبوم: تهران، بلوار کشاورز، بین خ. کاظمی و خ. جمالزاده، شماره ۳۴۰، واحد ۱۲

تلفن: ۶۶۵۶۴۲۶۵ - درنگار: ۶۶۵۶۴۲۶۶

فهرست مطالب

۱۱ دیباچه‌ی مترجم فارسی
۱۵ مقدمه‌ی مترجم فارسی
۲۱ یادداشت مترجم انگلیسی
۲۳ مقدمه‌ی مؤلف
۲۵ فصل اول: زمینه
۳۱ فصل دوم: چنگیز خان و جانشینانش
۶۷ فصل سوم: قلمرو مغول (حدود ۱۲۶۰م. تا حدود ۱۳۸۰م.)
۱۱۹ فصل چهارم: تیمور
۱۲۷ فصل پنجم: میراث تیمور
۱۲۷ قراقویونلو و آق‌قویونلو
۱۳۱ مصر
۱۳۶ آسیای مرکزی
۱۴۰ خانان‌های غازان، آسراخان و سیری
۱۵۱ فصل ششم: آسیای مرکزی در دوره‌ی متأخر
۱۵۱ شیانیان
۱۵۵ زوال
۱۵۸ تاریخ [آسیای مرکزی] از ۱۶۰۰م. به بعد
۱۶۰ ترکستان شرقی
۱۶۴ ترکستان شرقی زیر سلطه‌ی دزونگاریایی‌ها و چینی‌ها
۱۶۵ خانان‌های بخارا
۱۶۸ خانان‌های خوقند
۱۶۹ خانان‌های خیوه

۱۷۱	فصل هفتم: نفوذ روسیه
۱۷۱	ناحیه‌ی ولگا
۱۸۰	کریمه
۱۸۹	سخن [ماقبل] پایانی / مترجم انگلیسی: جتوفری ویلر
۲۰۵	تعلیقات
۲۰۷	۱. سخن پایانی مترجم فارسی: دکتر عبدالرسول خیراندیش
۲۲۹	۲. خلاصه‌ای از شعبه‌های خاندان چنگیزخان
۲۳۵	۳. توضیحات و معادل‌هایی برای برخی از اسامی
۲۳۷	گزیده‌ی منابع
۲۳۹	نمایه‌ی عمومی نام‌ها

فهرست افزوده‌های مترجم فارسی در حواشی

۵۲..... الف تنگری	۲۱..... پل پلیو
۵۲..... گیوک	۲۵..... استپ
۵۲..... نامه‌ی گیوک خان به پاپ اینوسان چهارم	۲۵..... موقعیت جغرافیایی مغولستان
۵۳..... باتو	۲۶..... آسیای مرکزی
۵۳..... تولوی	۲۷..... مسیحیت نستوری
۵۴..... شیرامون	۲۸..... تانارها
۵۴..... سرفوقتی‌بیگی	۲۹..... دولت ختا
۵۵..... روبروک	۳۲..... نام چنگیز
۵۵..... مسیحیت غربی	۳۳..... منابع شوروی درباره‌ی تاریخ مغول
۵۷..... لشکر تما	۳۵..... پادشاهی میانه
۵۷..... امرای مغول در خراسان	۳۵..... آکومنه
۵۸..... پیرمرد کوهستان	۳۶..... تأیید آسمانی دولت چنگیزخانی
۶۰..... نبرد عین جالوت	۳۹..... خلیفه و چنگیز
۶۰..... عباسیان مصر	۴۰..... واقعه‌ی اترار
۶۱..... خلیفه و سلطان	۴۱..... توپخانه‌ی چینی
۶۲..... برکای	۴۱..... پیوستن ترک‌ها به چنگیزخان
۶۳..... هلاکو	۴۲..... حشر
۶۴..... دولت لائینی قسطنطنیه	۴۳..... رکن‌الدین غورسانجتی
۶۷..... مرکزیت مغول در خراسان	۴۳..... جلال‌الدین مینکیرنی
۶۸..... مغولان در مغان	۴۴..... مغولان مغربه
۶۹..... بخشی	۴۷..... روسیه کهنی
۶۹..... رود کورا	۵۰..... ژان پلانوکاربینی

۱۱۴.....	ابن تیمیه.....	۷۰.....	حمله‌ی براق به خراسان.....
۱۱۶.....	شریف‌های مکه و مدینه.....	۷۱.....	سرای.....
۱۱۷.....	کاپیتولاسیون.....	۷۲.....	هوهنشوفن.....
۱۱۹.....	تیمور.....	۷۲.....	اعزام سفیران اروپایی به دربار مغول.....
۱۲۰.....	امیر تیمور.....	۷۳.....	بیزانس پس از جنگ چهارم صلیبی.....
۱۲۱.....	توختمیش‌خان.....	۷۴.....	گل داستان‌های مشرق زمین.....
۱۲۳.....	سفرنامه کلایوخو.....	۷۵.....	افسانه شاه جان کشیش.....
۱۲۵.....	تاریخ نگاری عصر تیمور.....	۷۷.....	استبداد منور.....
۱۳۱.....	مملوکان برجی.....	۷۹.....	دولت‌های محلی ایران در قرن هفتم هجری.....
۱۳۲.....	المستعین بالله.....	۸۰.....	ازدواج آبش خاتون و منکو تیمور.....
۱۳۳.....	فلاحان.....	۸۲.....	چاو.....
۱۳۳.....	چخماق.....	۸۳.....	بایدو.....
۱۳۴.....	راه تجاری اروپا به هند.....	۸۷.....	لشکر کشی الجایتو به گیلان.....
۱۳۶.....	جته.....	۸۹.....	نام ایلخانان مغول.....
۱۴۳.....	لهستان و لیتوانی.....	۹۰.....	ایلخانان رقیب.....
۱۵۱.....	شاه.....	۹۲.....	امیر مبارزالدین و خلافت عباسی مصر.....
۱۵۲.....	شییان.....	۹۲.....	سربداران.....
۱۵۷.....	حمله‌ی ازبکان به گیلان.....	۹۳.....	ایلکانی.....
۱۶۱.....	تاریخ رشیدی.....	۹۴.....	تاریخ شیخ اویس.....
۱۶۳.....	ژورنیت‌ها.....	۹۵.....	محمود یلواج.....
۱۶۳.....	دزونگاریا.....	۹۵.....	قیام محمود تارابی.....
۱۶۶.....	سیاست دینی نادرشاه.....	۹۷.....	ترماشیرین.....
۱۶۸.....	اسلاوهای شرقی.....	۱۰۲.....	تبی داریا.....
۱۷۵.....	تپتر.....	۱۰۳.....	شبه‌جزیره کریمه.....
۱۷۸.....	ارآن و قراباغ.....	۱۰۴.....	نوقای.....
۱۸۲.....	سلطان عثمانی.....	۱۰۵.....	توقتای.....
۱۸۴.....	پیمان کارلویتر.....	۱۰۶.....	ازبک.....
۱۹۰.....	امپراتوری آسیایی بریتانیا.....	۱۰۶.....	روربک.....
۱۹۱.....	الغ بیگ.....	۱۰۸.....	تنگه‌ها.....
۱۹۱.....	جنوب آسیا.....	۱۰۹.....	جانی‌بک‌خان.....
۱۹۲.....	آسیای مسلمان.....	۱۱۰.....	بردی‌بگ.....
۱۹۳.....	خاندان منچو.....	۱۱۱.....	مامایی.....
۱۹۸.....	جدیدی‌گرایی.....	۱۱۳.....	نانپاره.....
۲۰۴.....	مغال.....	۱۱۴.....	صفدی.....
		۱۱۴.....	قلقشندی.....

دیباچه‌ی مترجم فارسی

پس از حمد و سپاس به درگاه خداوند یکتا؛ هر چند ترجمه‌ی این کتاب را در نیمه‌ی اول دهه‌ی ۱۳۷۰ ش. انجام داده‌بودم اما به دلیل اشتغالات متعدد، آماده‌سازی آن برای چاپ به تأخیر افتاد. از آن‌جا که این کتاب فراهم‌آمده از سخنرانی‌های پرفسور اشپولر به زبان فرانسوی است که به انگلیسی ترجمه شده‌است، ترجمه‌ی حاضر از متن انگلیسی صورت گرفته‌است و ترجمه‌ی فارسی آن به گونه‌ای که به زبان ادبی و علمی رایج در زبان فارسی درآید مستلزم صرف وقت بیشتری بود. برای این منظور جملات طولانی و تودرتوی کتاب در حد امکان کوتاه و ساده شده‌است. نیز کاربرد فراوان ویرگول (،) و جملات بلند با بهره‌گیری از نقطه‌ویرگول (؛) متعادل گردید. همچنین در حد امکان کاربرد فراوان ضمیر متصل (ش) به ضمیر مشترک برگردانده شد و از به‌کارگیری تنوین نیز به حد اکثر خودداری گردید.

- در سراسر متن تاریخ‌های به‌کار رفته میلادی و از نویسنده است.
- چنان‌که مترجم فارسی به‌کارگیری تاریخ هجری را ضروری دانسته، در توضیحات و تعلیقات آورده است.
- پانوشته‌های توضیحی کتاب که بدون امضاء بوده، گویا تعلق به مؤلف دارد که در این صورت با عبارت (توضیح متن کتاب) مشخص شده است.
- توضیحات مترجم انگلیسی، جنوفری ویلر که به صورت (G.E.W) امضاء شده بود با عبارت (توضیح مترجم انگلیسی G.E.W) مشخص شده است.

- توضیحات مترجم فارسی (دکتر عبدالرسول خیراندیش) به صورت تحشیه با عبارت (مترجم فارسی) امضا شده است.
- آنچه که به خط انگلیسی در متن داخل پرانتز آورده شده و شامل اصطلاحات فارسی، عربی یا مغولی هستند، مربوط به متن انگلیسی است و به همان صورت در ترجمه‌ی فارسی آورده شده است.
- آنچه که در متن در داخل کروشه [] آورده شده از مترجم فارسی است که برای تکمیل مطالب یا روانی متن افزوده شده است.
- معادل انگلیسی تلفظ اسامی توسط مترجم فارسی از متن به پانویس برده شده است. در این زمینه سعی شده است معادل همه‌ی اسامی آورده شود، حتی اگر بدیهی به نظر آید. در مواردی که در متن، اسامی، اصطلاحات و عباراتی با حرف بزرگ انگلیسی شروع شده نیز در پی‌نوشت آورده شده است.
- انطباق بعضی از نام‌های به کار برده شده در این کتاب با قواعد ادبی و تاریخی زبان فارسی نیز در این ترجمه لحاظ شده است. لذا نام‌های Syria به «شام» و Turkey به «عثمانی» برگردانده شد تا بهتر گویای وضعیت تاریخی رویدادها باشد. در کتاب اصطلاح «خاورمیانه» در مفهوم امروزی آن اما برای بیان تحولات عصر مغول به کار رفته است. در سراسر متن نیز اصطلاح «آسیای مرکزی» مورد استفاده قرار گرفته و «آسیای میانه» دیده نمی‌شود. همچنین علاوه بر «اسلام سنی» Suni، از «اسلام ارتدوکسی» هم نام برده شده که مورد اخیر به «اسلام سنتی» ترجمه شد. نویسنده حتی اصطلاح Orthodox Sunnism را هم به کار برده است که چنین مواردی و ترجمه‌ی آن‌را در حاشیه مشخص کرده‌ام.
- نظر به سیر فشرده و خلاصه‌ای که اشلر برای تحلیل و تفسیر تاریخ مغولان در این کتاب درپیش گرفته - که با آثار مفصل و مستند وی متفاوت است - لذا با افزودن توضیحاتی به صورت تحشیه نسبت به تفصیل مطلب اقدام کرده‌ام. چنان‌که در متن لغزش‌هایی هم مشاهده شده باشد به همین شیوه عمل نموده‌ام. چنین مواردی در متن با علامت ستاره مشخص شده است.

دیباچه‌ی مترجم فارسی ۱۳ ۰

وظیفه خود می‌دانم از تلاش‌های خانم‌ها سعادت رضوی، صدیقه محمدی و آقای مجتبی تبریزنیا که برای آماده‌سازی این کتاب تلاش کرده‌اند تشکر نمایم.

دکتر عبدالرسول خیراندیش

شیراز- بهار ۱۳۸۹